

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

актуалізувати свою творчу індивідуальність на знаннях міжнародної економіки, фінансів, обліку та аудиту.

1. Кулішов В.В. Економіка підприємства. Підручник для студентів ВНЗ / В.В. Кулішов, Й.М. Петрович, А.Ф. Кім / За заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 680 с.

2. Кулішов В.В. Основи економічної теорії. Підручник для студентів ВНЗ / В.В. Кулішов. – Львів: Магнолія плюс, 2005. – 516 с.

3. Кулішов В.В. Мікро-макроекономіка. Підручник для студентів ВНЗ / В.В. Кулішов – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 488 с.

4. Кулішов В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум. Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 256 с.

5. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика. Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 208 с.

6. Кулішов В.В. Економіка від простого до складного. Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 184 с.

7. Глобальна економіка. Навчальний посібник / (В.В. Кулішов, П.П. Мазурок, Б.М. Одягайло та ін.). – Львів: Магнолія 2006, 2009. – 162 с.

8. Кулішов В.В. Економічний довідник підприємця. Навчальний посібник / В.В. Кулішов. – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 162 с.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2012

УДК 004:81'243(045)

Тетяна Хоменко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто переваги та недоліки використання інформаційно-комунікаційних технологій (електронні підручники, посібники, словники, енциклопедії, Інтернет, комп'ютерне моделювання тощо) як засобу стимулювання навчальної діяльності студентів при вивченні іноземної мови. Визначено, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови, при правильному підході має набагато більше переваг чим недоліків.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, електронний підручник, Інтернет, моделювання, студент, викладач, іноземна мова.

Лит. 7.

Постановка проблеми. Одна з основних цілей сучасної вищої освіти полягає у розвитку в студентів потреби в самоосвіті і стимулюванні навчальної діяльності. Перетворення студента в суб'єкта, зацікавленого в трансформації себе як особистості і майбутнього фахівця, зумовлює необхідність зміни не тільки змісту вищої освіти, а й тих умов, при яких вона реалізується – навчального супроводу освітнього процесу, його технологічного забезпечення, актуалізації самостійної діяльності студентів і викладачів в навчальному процесі вищої школи.

Дослідження [2; 4–6] показують, що навчання у ВНЗ має бути побудоване таким чином, щоб не тільки надавати студентам деяку суму мовних знань, умінь і навичок, а й навчити їх здобувати самостійно через механізми рефлексії та цілепокладання і, що не менш важливо, сприяти розвитку особистості студента в професійному, інтелектуальному і моральному плані, реалізуючи, таким чином, принципи проблемного, розвивального

навчання. Оскільки іноземна мова нині розглядається не тільки як інструмент комунікацій, але, перш за все як засіб, що стимулює процес пізнання.

Аналіз попередніх досліджень. Аналіз робіт В. Бикова, Р. Гуревича, І. Захарової, М. Кадемїї, Г. Кедровича, І. Павлової, О. Полат, Е. Murphy, М. Warschauer та інших учених, показав, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) мають великий педагогічний потенціал, що дозволяє розглядати їх як перспективне середовище навчання іноземної мови, але в той же час ще мало вивчені реальні можливості використання комп'ютерної техніки як одного з основних засобів інтенсифікації навчально-виховного процесу при вивченні іноземної мови.

Незважаючи на чималий досвід використання ІКТ в освіті в цілому, і в навчанні іноземної мови зокрема, серед концептуальних педагогічних питань, які піднімають, Б. Гершунський, Ю. Машбиць, В. Монахов, С. Сисоєва, В. Шолохович, R. Oxford, T. Reeves, залишається невирішеною

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

проблема пошуку оптимальних форм застосування комп'ютерів. Ключовим, на думку українських і зарубіжних дослідників, є розуміння того, яким чином має відбуватися включення ІКТ у процес навчання, щоб найбільш ефективним чином забезпечити залучення до процесів пізнання студентів на рівні творчого, діалогічного мислення і соціальної активності, як це і має місце в професійній діяльності.

Мета статті полягає в розгляді можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу стимулювання навчальної діяльності студентів при вивченні іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Інформатизація суспільства – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача та використання інформації. Одним із пріоритетних напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства є інформатизація освіти – впровадження засобів ІКТ в систему освіти. Це зробить можливим:

- удосконалення механізмів управління системою освіти на основі використання автоматизованих банків даних науково-педагогічної інформації, інформаційно-методичних матеріалів, а також комунікаційних мереж;

- удосконалення методології та стратегії відбору змісту, методів і організаційних форм навчання, які відповідають завданням розвитку особистості учня в сучасних умовах інформатизації суспільства;

- створення методичних систем навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу студентів, на формування умінь самостійно здобувати знання, здійснювати інформаційно-навчальну, експериментально-дослідницьку діяльність, різноманітні види самостійної діяльності з обробки інформації;

- створення і використання комп'ютерних тестуючих, діагностуючих, контролюючих та оцінюючих систем [6, 12].

В даний час значні перетворення в галузі освіти торкнулися і вивчення іноземної мови у ВНЗ. Зокрема стали інтенсивно впроваджуватися в навчальний процес інформаційно-комунікаційні технології, такі як використання Інтернет-ресурсів, навчальних комп'ютерних програм і, т.п.

При цьому для розвитку якостей конкурентоспроможного фахівця велике значення має вивчення іноземної мови внаслідок властивих йому таких особливостей:

- професійний і соціальний зміст дисципліни передбачає оволодіння іноземною мовою для

міжособистісного спілкування, а також набуття навичок самостійної роботи як процес особистісного та професійного саморозвитку;

- лінгводидактичний, глобальний та етико-культурологічний зміст професійно спрямованого процесу навчання збагачує внутрішній духовний світ особистості, його загальну, професійну та мовну культуру;

- інтелектуально-розвиваючий аспект процесу навчання іноземним мовам сприяє розвитку мовних здібностей, психічних функцій, умінь спілкуватися;

- іноземна мова розвиває творчі здібності студентів, вони навчаються по різному діяти в одній і тій же ситуації, креативно підходити до вирішення проблем;

- професійна спрямованість навчання робить предмет професійно значущим для студентів, вони вчаться використовувати різні джерела інформації для своєї майбутньої професійної діяльності, виробляють професійно важливі професійні якості особистості;

- гуманістичний та особистісно орієнтований характер навчання сприяє розкриттю цілого ряду етико-культурологічних якостей особистості студента.

Одним з важливих питань вищої школи сьогодні є використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні іноземної мови. Робота студентів з комп'ютером має ряд переваг, наприклад, можливість реалізації принципу індивідуальності, наявність моментального зворотного зв'язку, значні можливості наочного представлення мовного матеріалу, об'єктивна оцінка результатів дій студентів, запис протоколу подальшого аналізу роботи студентів, їх активність, обумовлена інтерактивною формою роботи з навчальним матеріалом.

Усі перераховані характеристики навчальної діяльності студентів при роботі з комп'ютером дозволяють звільнити викладача від значної частини рутинної роботи, такої як перевірка виконання окремих вправ, фронтального опитування, представлення великого обсягу мовного матеріалу та інших рутинних дій. Це дозволяє проводити аудиторне заняття більш ефективно, організувавши режим активної комунікації - повноцінного людського спілкування, де засобами спілкування стає іноземна мова та культура країни, що вивчається. Оволодіння мовою в режимі тренінгу може здійснюватися студентами також на самостійних підготовчих заняттях засобами ІКТ.

Проведений аналіз літератури [1; 3; 4; 5] та

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

власний педагогічний досвід дозволили нам виділити засоби ІКТ, які доцільно застосовувати при вивченні іноземної мови: електронні підручники та посібники; електронні словники, енциклопедії та довідники; електронні бібліотеки, електронні каталоги бібліотек; тренажери і програми тестування; освітні ресурси Інтернету; інтерактивні карти і атласи; інтерактивні конференції та конкурси; науково-дослідні роботи і проекти; дистанційні курси; DVD і CD диски з ілюстраціями та аудіо та відеоматеріалами; інтерактивна дошка, мультимедійний проектор.

Розглянемо переваги та недоліки використання деяких з них при вивченні іноземної мови.

Перевагами електронних підручників є: по-перше, їх мобільність, по-друге, доступність зв'язку з розвитком комп'ютерних мереж, по-третє, адекватність рівню розвитку сучасних наукових знань. З іншого боку, створення електронних підручників сприяє також розв'язанню і такої проблеми, як постійне оновлення інформаційного матеріалу. Вони можуть включати велику кількість вправ і прикладів, детальні ілюстрації різних видів інформації. Крім того, за допомогою електронних підручників може здійснюватися контроль знань – комп'ютерне тестування.

Інтернет-підручник має ті ж властивості, що і електронний підручник, плюс можливість: тиражування практично безносія є одна версія навчального матеріалу в мережі Інтернет; скорочення шляху від автора підручника до студента; скорочення витрат на виготовлення підручника; вирішення проблеми сумісності (на усіх апаратних платформах матеріал підручника виглядає практично однаково); забезпечення доступу до Інтернет-підручника з будь-якого комп'ютера, який підключено до мережі Інтернет, можливість включення в електронний підручник будь-якого додаткового матеріалу через гіперпосилання на зовнішні ресурси Інтернет.

Електронні словники, енциклопедії та довідники поєднують функції пошуку інформації, демонстрації мовних закономірностей і дають можливість засвоїти навчальний матеріал за допомогою спеціальної системи вправ.

Усі сучасні електронні словники використовують звукові засоби мультимедіа для відпрацювання вимови [7].

Сучасна електронна енциклопедія, у порівнянні зі своїм "паперовим" аналогом, пропонує не тільки тексти, а й відеоролики, діаграми, анімацію, звуковий супровід, а також забезпечує інтерактивний зв'язок.

Електронні бібліотеки, електронні каталоги

бібліотек – матеріали бібліотек світу і їх каталоги в електронній версії. Особливі переваги – доступ до інформації в наукових центрах світу, бібліотеках, що створює реальні умови для самостійного вивчення іноземної мови, розширення кругозору; доступність ресурсів бібліотечної системи користувачеві цілодобово [2, 282].

Питання застосування Інтернету при вивченні іноземної мови, в даний час досить актуальне. Це стосується як технології дистанційного навчання, так і розробок використання служб Інтернету у викладанні.

Спектр ресурсів Інтернету, які можуть застосовуватися для навчання іноземної мови, досить широкий, наприклад, одним з варіантів використання ресурсів глобальної мережі є пошук матеріалів для занять. Крім застосування матеріалів, знайдених в Інтернеті, можна проводити заняття, за планами які розміщено в мережі [1, 376].

Безпосереднє вивчення іноземної мови з використанням Інтернету має відповідати наступним положенням: самостійна практика кожного студента, керівництво викладача інтерактивними засобами, ефективний зворотній зв'язок, колективність занять, різноманітність видів самостійної діяльності.

Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, викладач інтегруючи їх у навчальний процес, має можливість більш ефективно вирішувати ряд дидактичних завдань при вивченні іноземної мови: використовуючи матеріали глобальної мережі різного ступеня складності сформувати навички та вміння читання; вдосконалювати вміння писемного мовлення; поповнювати словниковий запас студентів; удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет; удосконалювати вміння монологічного і діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі; налагоджувати і підтримувати ділові зв'язки і контакти; формувати стійку мотивацію до вивчення іноземної мови.

Таким чином, інтенсивний розвиток ІКТ знаходить відображення в навчальному процесі ВНЗ, які вже сьогодні мають можливість використовувати переваги електронної пошти, відео-конференцій та інших можливостей Інтернету. Застосування цих технологій в навчанні іноземних мов дозволяють розширити навчальне середовище, забезпечуючи доступ до світових, наукових і культурних ресурсів, що в свою чергу вимагає пошуку нових підходів до навчання.

В останні роки велика увага приділяється

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

комп'ютерному моделюванню процесу навчання іноземної мови у ВНЗ. Комп'ютерне моделювання іноземної мови включає створення моделей універсальних структур граматики та лексики для іноземної мови, створення програмного комплексу з іноземної мови та засобів мовної комунікації, розробку, дослідження та систематизацію в галузі вивчення іноземної мови для комп'ютерного моделювання.

При комп'ютерному моделюванні іноземної мови слід виділити наступні аспекти. По-перше, моделювання виступає як зміст, який повинен бути засвоєний студентами в результаті навчання і як спосіб пізнання, яким вони повинні оволодіти. По-друге, моделювання є одним з навчальних засобів, за допомогою якого формується навчальна діяльність студентів. Реалізація першого аспекту передбачає формування у студентів уявлень про модельний характер досліджуваних закономірностей, введення в зміст навчання поняття модель, моделювання, ролі моделювання в пізнанні, навчання побудові моделей. Торкаючись другого аспекту використання моделювання у навчанні, необхідно підкреслити, що моделювання служить засобом, за допомогою якого відбувається пізнання. Студенти повинні вміти не тільки будувати моделі, але і користуватися ними [3].

Використання комп'ютерного моделювання як інструменту навчальної діяльності дає можливість переосмислити традиційні підходи до вивчення іноземної мови, посилити експериментальну та дослідницьку діяльність студентів, наблизити процес навчання до реального процесу пізнання.

Воно використовується при дистанційному навчанні іноземної мови, яке включає елементи Інтернет-технологій. При такому навчанні використовується електронна пошта, Інтернет для організації он-лайнних консультацій.

Технологія комп'ютерного моделювання збагачує процес навчання іноземної мови у ВНЗ новими засобами, є необхідною базою для освоєння нових інформаційних технологій і глибокої взаємодії з комп'ютером у процесі майбутньої професійної діяльності.

Використання інформаційних технологій в процесі навчання іноземним мовам, при правильному підході, має набагато більше переваг, ніж недоліків. Одними з найбільш яскраво виражених позитивних сторін є наступні:

1. Глобальна мережа Інтернет є величезною бібліотекою автентичних матеріалів для вивчення іноземної мови, де кожен може знайти щось у відповідності зі своїми інтересами.

2. Отримуючи доступ до великих автентичних матеріалів зарубіжних країн, їх культурних

надбань, студенти приходять до більш усвідомленого розуміння життя за кордоном.

3. Психологічним аспектом корисності Інтернету є: суть Інтернету полягає в спілкуванні, він пропонує такі можливості, які важко отримати на традиційних заняттях з іноземної мови. Мова, що використовується в Інтернеті є справжньою мовою, сучасною, а не адаптованою під підручники.

4. Більше того, використання ІКТ сприяє зрушенню в режимі роботи на занятті. Процес навчання змінюється від традиційного, де провідну роль займає викладач, до того, в якому центром процесу стає студент.

5. Підвищується мотивація вивчення іноземної мови. Не усвідомлюючи того самі, студенти перестають вважати процес навчання нудним і одноманітним. Вони мотивовані дізнатися якомога більше.

6. Одним з найважливіших навичок, які розвиваються при роботі з ІКТ є розвиток критичного мислення, яке є необхідним в умовах сучасного світу.

Таким чином, поєднання традиційних методичних прийомів навчання мови і нових дозволять забезпечити більш високий рівень засвоєння навчального матеріалу. Нині, коли в багатьох країнах комп'ютери широко входять у всі сфери людської діяльності, дуже актуальним є питання про використання комп'ютера як важливого складового компонента цілісної методики викладання іноземної мови, як засобу інтенсифікації самостійної роботи.

Висновки. В розгляді можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій як засобу стимулювання навчальної діяльності при вивченні іноземної мови важливо відмітити, що використання електронних ресурсів для естетичного виховання студентів не замінює використання традиційних носіїв мистецтвознавчої інформації знань – книг, картин, скульптур, архітектурних об'єктів і так далі. Розширення доступу до електронних ресурсів повинне доповнювати, а не заміщати роботу з традиційними носіями інформації.

Проведений аналіз літератури та власний педагогічний досвід дозволили нам виділити, наступні особливості використання ІКТ як засобу стимулювання навчальної діяльності при вивченні іноземної мови:

- використання електронних джерел одержання інформації (електронні енциклопедії, довідники, експертні системи, комп'ютеризовані архіви, довідники, енциклопедії, система Інтернет, програмні засоби, автоматизовані системи і бази

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

даних, телеконференції, електронні бібліотеки і мережеві предметні курси, віртуальні школи і ВНЗ, тематичні і установчі сайти (сервери і портали) тощо);

- використання телекомунікаційних засобів для одержання доступу до безлічі електронних баз даних, у тому числі професійних, навчальних;

- неоднозначність впровадження ІКТ в процес стимулювання навчальної діяльності при вивченні іноземної мови;

- доступ до культурних цінностей: відвідування віртуальних музеїв, можливість присутності на музичних вечорах, концертах, що транслюються через Інтернет, можливість займатися комп'ютерною графікою тощо.

З точки зору організації навчального процесу для підвищення мотивації студентів та активізації пізнавальної діяльності необхідно внести наступні зміни систему побудови навчального курсу:

1. Підготовка альтернативних завдань для поурочних планів з урахуванням різноманіття когнітивних і стратегічних характеристик студентів.

2. Забезпечення свободи вибору форми сприйняття, практики і творчої реалізації при вивченні кожного нового явища і реалізації кожної нової навчальної задачі за рахунок пропозиції йому педагогом декількох (як мінімум трьох-чотирьох) варіантів презентації, тренування та навчальної та природної комунікації, які вільно відбираються учнями.

3. Введення системи гнучких оціночних контрактів, усних, а при необхідності, і письмових угід, чітко регламентують оціночно-самооцінюючої взаємодія викладача і учнів, характер, місце і час контролю, співвідношення самооцінки і формальної, поточної та екзаменаційної оцінки, їх кореляцію і взаємовплив, а також можливих заохочень і санкцій.

4. Забезпечення високої мотивації навчання за

рахунок залучення чинника особистісної самооцінки, який здійснюється за рахунок введення балової системи самооцінювання, безпосередньо пов'язаної як з ініціативним застосуванням оригінальних стратегій, так і з оцінюванням в першу чергу навчальної активності учня.

1. Башмаков А.И. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем / Башмаков А.И., Башмаков И.А. – М.: Информационно-издательский дом “Филинъ”, 2003. – 616 с.

2. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник [для студ. пед. ВНЗ і слух. інст. в післядипл. пед. освіті] / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Вінниця: ООО “Планер”, 2005. – 366 с.

3. Жилина Л.В. Використання інтерактивних моделей у професійній підготовці фахівців [Електронний ресурс] / Л.В. Жилина, М.Ю. Кадемія. – Режим доступу: http://www.library.uipa.kharkov.ua/library/Left_menu/Zbirnik/24-25/Жилина.doc.

4. Захарова И.Г. Электронные учебно-методические комплексы – опыт создания и применения / И.Г. Захарова // Образование и наука. – 2001. – № 5. – С. 44 – 56.

5. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.Ю. Моисеева, А.Е. Петров. – М.: Академия, 2001. – 272 с.

6. Технологія розробки дистанційного курсу [Биков В.Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н.Г. та ін.]; за ред. Бикова В.Ю. та Кухаренка В.М. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.

7. Электронные словари АBBYY Lingvo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – www.lingvo.ru.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2012

“Кожна праця вимагає індивідуальних здібностей, таланту, обдарування, докладання фізичних і духовних зусиль”.

*Василь Сухомлинський
видатний український педагог*

